

16 juny de 2018

Informe *Ideató* Baix Segre: laboratori d'innovació ciutadana

Organitza:

INDEXA

ASSOCIACIÓ PER A LA INNOVACIÓ I EL
DESENVOLUPAMENT EN XARXA

Sumari

1. INTRODUCCIÓ

2. DESCRIPCIÓ DE LA JORNADA

2.1. Empatitzar (*la peixera*)

2.2. Idear I (*pre-mortem*)

2.3. Idear II (proposar solucions)

2.4. Comunicar

3. LLISTA DE PARTICIPANTS

4. ESQUEMA RESUM

1. INTRODUCCIÓ

De manera simplificada, podem dir que la Bioeconomia és un model econòmic que es basa en un mercat béns i serveis d'origen orgànic.

A diferència del model econòmic actual, en la bioeconomia, la producció de béns i serveis no es basa en recursos d'origen fòssil, sinó en els recursos renovables proporcionats pel capital natural¹ que ens envolta.

Quan a aquesta definició de model econòmic li afegim que implica que el valor dels productes, dels materials i dels recursos es mantingui en l'economia durant el màxim de temps possible i que es redueixi al mínim la generació de residus, parlem de bioeconomia circular.

Si a més tenim en compte que el capital natural és la font de recursos d'aquest model, això significa que la preservació de la biodiversitat és indispensable per tal que la bioeconomia sigui sostenible.

Per tant, la bioeconomia inclou el ventall de béns públics i de mercat que poden ser obtinguts de manera

sostenible a partir del capital natural renovable. Això inclou la producció d'aliments, materials i energia, i també la gestió de l'aigua. Més recentment, s'està valorant a nivell europeu ampliar la definició per tal que inclogui també serveis dels ecosistemes. Per exemple, es podria arribar a considerar dins de la bioeconomia el subministrament de serveis culturals vinculats al patrimoni natural.

L'impuls de la **Bioeconomia Circular Sostenible** (BCS) a nivell europeu, com alternativa al model de producció i consum actual, és una oportunitat per al territori del Baix Segre, donat que és un territori eminentment rural, disposa del capital natural necessari per generar els béns i serveis que el model demanda. Alhora, la BCS permet donar resposta a algunes de les problemàtiques actuals que afecten aquest territori:

- A nivell ambiental: la gestió dels residus municipals, de la producció agrícola, de la indústria alimentària i sobretot, de la producció ramadera, continua essent un repte pel territori.

¹ El capital natural es pot definir com les existències mundials d'actius naturals que inclouen la geologia, el sòl, l'aire, l'aigua i tots els éssers vius.

- A nivell econòmic: el sector agroalimentari rep moltes pressions, ja que la seva activitat implica una important utilització de recursos (aigua, energia, nutrients i materials), per tal de cobrir una demanda global creixent d'aliments. Com a resposta a les pressions competitives, el sector necessita dinamitzar la innovació, potenciar l'economia circular, impulsar la sostenibilitat i diversificar. Al mateix temps, el territori és ric en capital natural, que més enllà de l'explotació agrícola i ramadera, podria generar recursos derivats del turisme si es consolidés una destinació unificada i vinculada a la sostenibilitat.
- A nivell social: existeix un lent però continuat procés de despoblació del territori, que afecta sobretot als municipis més petits, i que ve acompanyat per una pèrdua de talent o poca capacitat per retenir-lo.

Totes aquestes problemàtiques podrien veure's reduïdes significativament si el territori fos capaç d'articular una **Estratègia conjunta de transició cap a la BCS**, que pogués aprofitar els recursos europeus disponibles per materialitzar aquest canvi sistèmic.

Un marc estratègic clar i amb la identificació de línies d'actuació prioritàries permetria identificar tot un seguit d'innovacions socio-tecnològiques necessàries per materialitzar aquest canvi de paradigma.

Cal, en definitiva, identificar **projectes innovadors** que permetin, per exemple, valoritzar els subproductes del sector agrari, alimentari i ramader per generar valor econòmic, social i ambiental pel territori.

En aquest context, es detecta una manca de consciència col·lectiva de les oportunitats que pot suposar pel territori aquest canvi de model econòmic promogut a nivell europeu.

Aquesta necessària presa de consciència ha de venir acompanyada per la capacitat del territori de treballar de forma col·laborativa amb l'objectiu d'identificar reptes concrets i co-crear, entre tots els actors implicats, el marc estratègic i el conjunt de projectes innovadors que materialitzin aquestes oportunitats.

En aquest marc és proposa una primera experiència de **laboratori d'innovació ciutadana**, per tal de

treballar aquesta consciència col·lectiva i començar a construir una **estructura territorial d'innovació oberta i col·laborativa.**

Aquesta estructura ha de permetre definir el marc estratègic i executar el conjunt d'innovacions necessàries per tal que la BCS sigui una realitat en el territori.

L'*ideató* Baix Segre és fruit del treball realitzat durant el darrer any amb diversos actors del territori. Es tracta d'un pas decisiu en aquest objectiu d'articular l'estructura d'innovació necessària per capitalitzar les oportunitats de creixement econòmic i benestar vinculades a la BCS.

El present document conté el resum de la jornada celebrada el passat 16 de juny de 2018, en la qual hi van participar actors representatius del sector empresarial, de les administracions, els centres de recerca i la ciutadania del territori.

2. DESCRIPCIÓ DE LA JORNADA

El taller comença amb la presentació de la jornada per part dels organitzadors, Teresa Botargues (INDEXA) i Josep Maria Miró (JovesLab).

Es posa sobre la taula el repte a debatre: *Com podem valoritzar els subproductes del sector agroalimentari per generar valor econòmic, social i ambiental pel territori?*

S'enumeren els objectius principals de la jornada:

- Aconseguir el compromís dels actors implicats en el desenvolupament d'una estructura d'innovació territorial que impulsi el desenvolupament del model de bio-economia circular sostenible al territori del Baix Segre.
- Consolidar un grup de treball dels propietaris d'aquest repte.
- Definir una agenda de propers passos.

Per tal d'assolir aquests objectius marcats es duen a terme diferents activitats al llarg de la jornada.

2.1. Empatitzar (*la peixera*)

En base al repte identificat, aquesta activitat es centra en iniciar una primera discussió sobre aquest repte i es plantegen quatre eixos de debat sobre els quals en comencen parlant experts en la matèria.

- Quin és el repte que ens porta aquí? (Teresa Botargues, INDEXA)
- Com és de global aquest repte? (Luisa F. Cabeza, UdL)
- Com s'afronta avui en dia el repte? (Jaume Bernis, Ramader)
- Què es podria fer per afrontar el repte? (Ramón Canela, UdL)

Figura 1. Presentació de la jornada *Ideató Baix Segre*

La dinàmica de l'activitat fa que la resta dels assistents puguin fer preguntes, aportar informació sobre la seva visió, plantejar qüestions a tenir en compte, etc. D'aquesta primera

conversa se n'extreuen les següents idees, impressions i dubtes:

- Sorgeix el dubte de si existeix la tecnologia necessària per donar resposta al repte plantejat. Els experts en la matèria asseguren que la tecnologia existeix, però que cal adaptar-la als subproductes que es generen a la zona.
- Per tenir èxit es necessari la coordinació de tots els agents implicats, administració, recerca, empreses, ramaders, agricultors, etc.
- Poden sorgir problemes d'acceptació social.
- Es necessari un estudi dels productes del territori, per definir els de major potencial d'aprofitament.
- Avui en dia, existeix un problema a la cadena, que sempre s'ha centrat en la part més visible sense tenir en compte la resta dels implicats.
- Aquest projecte pot ajudar a canviar la imatge dels ramaders, el qual es manifesta com una necessitat per al sector.
- Es posa en coneixement que els bio-plàstics, els quals poden ser fabricats a partir de subproductes

dels sector agroalimentari, seran un dels productes més importants en els propers anys.

Figura 2. Conversa dels quatre experts amb els diferents assistents a la jornada

2.2. Idear I (*pre-mortem*)

En una segona fase, els assistents es divideixen en grups de treball per tal de fer un exercici en el que la premissa és "s'ha dut a terme un projecte de bioeconomia al territori amb aprofitament dels subproductes agroalimentaris però, al cap de poc temps, fracassa". A partir d'aquesta premissa cada grup ha de plantejar possibles motius de fracàs del projecte.

Finalment, un cop cada grup exposa els motius de fracàs que més importància creu que tenen, es posa en comú i s'observa la confluència d'idees proposades per cada grup.

Figura 3. Treball en grup dels assistents per trobar els possibles motius de fracàs del projecte

Figura 4. Discussió dels motius de fracàs amb més importància.

De l'anàlisi de les possibles causes de fracàs del projecte, se n'extreu tot un seguit de factors, que els participants consensuen que

esdevenen clau per a l'èxit del projecte.

- Marc legislatiu

La regulació i l'estandardització comunes per als nous productes i serveis sorgits de la bioeconomia poden accelerar el desenvolupament d'aquest nou model de bioeconomia circular. Això requereix la cooperació dels governs i els membres implicats en el nou model territorial.

A més a més, el marc legislatiu és imprescindible i indispensable que sigui una arquitectura habilitadora d'iniciatives emergents per a que la bioeconomia circular es desenvolupi de manera significativa i eficient.

- Qualitat del subproducte

La classificació del subproducte disponible al territori es pot convertir en un estàndard de referència per al tractament òptim dels materials, i l'obtenció de productes d'alta qualitat i competius en el mercat.

Aquesta qualitat va de la mà d'una constant implicació dels actors involucrats en la recerca i la innovació dels processos i de les tecnologies emprades.

- Viabilitat econòmica

El desenvolupament de la BCS necessitarà polítiques que ajudin a reduir o compartir el risc. Per augmentar el capital per a les inversions pioneres necessàries, però arriscades, es necessiten inversions de capital de risc, bons verds (fons per finançar projectes sostenibles) i polítiques de compra pública.

En aquesta línia, s'identifiquen com a oportunitat el conjunt d'instruments i programes de la UE per subvencionar aquests tipus de projectes, existents en l'actualitat en el marc de l'estratègia Europa 2020 (2014-2020) i previstos en el proper programa marc *Horizon Europe* (2021-2027).

La demanda de productes de bioeconomia és encara incerta comparat amb productes actuals. Tot i així, existeix una voluntat explícita² de reduir materials com els plàstics i substituir-los per d'altre d'origen orgànic.

² Exemples d'aquesta voluntat política són iniciatives legislatives com les incloses en el "Paquet d'Economia Circular" de la UE:

http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

Les accions polítiques han de demostrar un compromís regulatori a llarg termini per donar suport a les alternatives de bioeconomia enfront als productes fòssils, alhora que els permeten operar en lliure mercat.

- Implicació del territori

Perquè el desenvolupament de la BCS sigui exitós i es porti a la pràctica, és necessari poder explicar una narrativa que involucri a la majoria de les persones, no només la població rural sinó incloent també, a la població urbana.

Un altre aspecte a remarcar és la necessitat d'una narrativa basada en l'evidència científica sobre la BCS, per tal de no perdre credibilitat i força.

La narrativa s'ha d'adaptar a l'entorn en el qual es presenta i ha de respondre a la influència o impacte que té la bioeconomia en la vida diària de la població a la qual va dirigida, ja sigui de l'entorn rural o urbà.

- Governança

La coordinació i gestió dels processos de la bioeconomia al territori es important que es realitzi sempre vetllant pels interessos d'aquest

territori. És important remarcar que les decisions que es prenguin i el benefici que se n'extregui repercuteixi directa o indirectament en la població, i en el capital natural de la zona.

S'identifica la necessitat de disposar d'un model de governança públicoprivat, capaç d'incloure les visions dels diferents actors del territori.

2.3. Idear II (proposar solucions)

Un cop detectades les línies en les que s'ha de treballar, en aquesta segona fase de proposta d'idees, es continua el treball en grup però aquest cop enfocat en solucionar els punts enumerats anteriorment.

Figura 5. Treball en grup dels assistents per proposar solucions per tenir un projecte amb èxit

Del treball realitzat sorgeixen les següents idees o solucions, que alhora es classifiquen pel nivell d'esforç que

suposen i l'impacte que poden aportar al projecte.

- Elaboració d'un pla de qualitat del subproducte disponible al territori
- Realització del projecte de manera modular
- Localització de les plantes d'aprofitament dels subproductes de manera òptima i sostenible (pla logístic del territori)
- Construcció d'un centre d'informació del projecte per explicar el model de BCS del territori
- Retorn econòmic a la població per part de l'organisme gestor dels subproductes en forma de reducció d'impostos, inversió en infraestructures, ...
- Definir un nom pel projecte i utilització d'un vocabulari atractiu per a la societat.
- Realització d'una estratègia de comunicació a través d'una marca pròpia, desenvolupament d'un "kit" per les escoles amb explicació de la idea de BCS.
- Firma d'un pacte social amb implicació política.
- Creació d'un consorci d'agents públics i privats (PPP) del territori

- Pensar en nous models de finançament (mecenatge, ...)

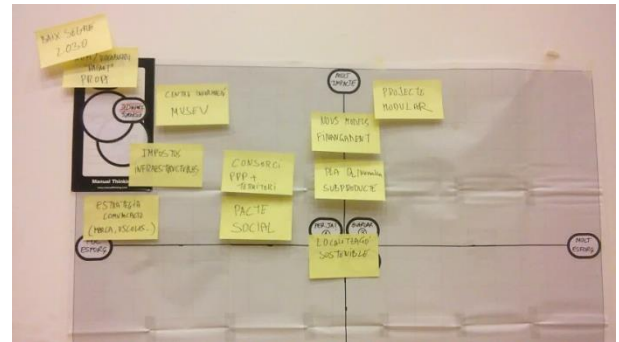

Figura 6. Idees i solucions proposades pels assistents per tal de construir un projecte exitós

2.4. Comunicar

En aquesta última etapa de la jornada es defineix el mapa dels propers passos, accions concretes a realitzar en els propers mesos per tirar endavant amb aquest nou model de bioeconomia al territori, decisions a prendre i comunicacions a realitzar.

1 MES:

- ✓ Realització d'un informe sobre la jornada "Ideató Baix Segre" i enviar-lo a tots els assistents, així com a aquells que van mostrar interès en la jornada.
– INDEXA –
- ✓ Informar a més actors que es puguin sumar al projecte.
– Ajuntaments –

- ✓ Organització d'un acte públic per signar un acord d'interès dels actors interessats en el repte
 - UdL/INDEXA -
- ✓ Començar a treballar en el pla de comunicació i el nom del projecte

3 MESOS:

- ✓ Informe sobre el mapa de recursos del territori i de les tecnologies disponibles al mercat per al tractament dels subproductes
 - INDEXA -
- ✓ Definir models de negoci, model de governança, línies estratègiques i grups de treball (organització d'una segona jornada)
 - INDEXA -

5 MESOS:

- ✓ Definició de l'estratègia i pla d'acció, per començar amb la redacció de projectes concrets

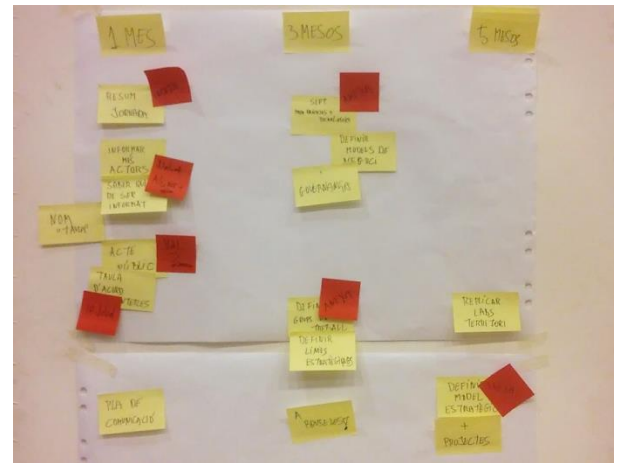

Figura 7. Mapa de propers passos a seguir definits pels assistents per tirar endavant el projecte de bioeconomia al territori

3.LLISTA DE PARTICIPANTS

Alegre, Sònia	FRUITES LOZANO
Alegre, Simó	IRTA
Alòs, Alexandre	SAT ALMENAR
Altés, Francesc	AJUNTAMENT DE TÀRREGA
Aresté, Antoni	APICULTOR
Bernis, Jaume	AJUNTAMENT ALCARRÀS
Cabeza, Luisa F.	GREiA-UDL
Canela, Ramon	DBA-UDL
Casadellà, Maria	ADS PORCI
Comelles, Jordi	E3G ENGINYERIA
Company, Jordi	CEAP
Estela, Jordi	AJUNTAMENT ALCARRAS
Falguera, Víctor	AKIS INTERNATIONAL
Farré, Daniel	AJUNTAMENT MONTOLIU
Garcia-Caberol, Jordi	ENERGIA RENOVABLE
Giró, Jesús	RAMADER
Gómez, Josep A.	MUNS AGROINDUSTRIAL, SL
Ibars, Joan	PROFESIONAL INDEPENDENT
Jové, Jordi	ADS PORCI
Matjes, Josep M ^a	MAT ENVASES
Mercadé, Joan Carles	AJUNTAMENT SERÒS
Mòdol, Maribel	AGRO MÒDOL S.A
Morera, Serni	PROFESIONAL INDEPENDENT
Pulido, Josep	IGNIS
Ribes, Jesús	ADS PORCI
Rufat, Josep	IRTA
Serra, Miquel	AJUNTAMENT ALCARRÀS
Tarragó, Josep	CEAP
Ticó, Xavier	PCITAL

Vitores, Toni

FRUITS DE PONENT

4.ESQUEMA RESUM

